

Zápisnica z 1. zasadnutia Komisie SAV pre rovnosť príležitostí
11. októbra 2021, zasadačka 119, Úrad SAV (hybridná forma)

Prítomní prezenčne: Róbert Karul, Lucia Berdisová, Ľubica Lacinová

Prítomní dištančne: Jana Cviková, Štefan Faix, Lucia Hargašová, Michal Kadúc, Alexandra Kovalčíková, Zuzana Magurová, Lucia Molnár Satinská, Ján Výboštok, Dominik Želinský

Ospravedlnení: Lucia Kürthiová, Katarína Rišová

Program zasadnutia:

1. Otvorenie zasadnutia a odovzdanie dekrétov
2. Rámcové určenie agendy komisie na nasledujúce obdobie
3. Plán rodovej rovnosti pre SAV (GEP)
4. Rôzne

Ad 1. Otvorenie zasadnutia

Predseda Komisie SAV pre rovnosť príležitostí (ďalej len „komisia“) Róbert Karul privítal účastníčky a účastníkov zasadnutia. Členkám prítomným v miestnosti odovzdal menovacie dekréty, a oznámil, že ostatní členovia a členky si môžu menovacie dekréty prevziať po predchádzajúcej dohode na sekretariáte 3. OV alebo im sekretariát dekréty zašle poštou. Vzhľadom na neprítomnosť tajomníčky komisie Lucie Kürthiovej zápis pripraví podpredsedníčka Lucia Berdisová, overí ho Ľubica Lacinová.

Ad 2. Rámcové určenie agendy komisie na nasledujúce obdobie

Predseda komisie (ďalej len „predseda“) v krátkosti informoval o diskusii o možných smeroch pôsobenia komisie, ktorá prebehla v komisii v predchádzajúcom funkčnom období, a aj o aktivitách komisie ešte viac do minulosti. V predchádzajúcej komisii sa debatovalo o potrebe nového rodového auditu v SAV. O poslednom prierezovom výskume rodovej rovnosti na SAV referuje publikácia T. Sedová a kol.: *Ženy a veda v SAV*. Bratislava: VEDA 2003 (<https://veda.sav.sk/kniha/sedovatatiana-ed-a-kolektiv-autorov-zeny-a-veda-v-sav> resp. anglická mutácia *Women and Science in SAS*, 2005). V súčasnosti na novom audite rodovej rovnosti na SAV pracuje projekt ATHENA: *Implementing gender equality plans to unlock research potential of RPOs and RFos in Europe*, ktorého koordinátorom je doc. Gabriel Bianchi z Ústavu výskumu sociálnej komunikácie (https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=9405). Výsledky auditu by mali byť k dispozícii aj komisii.

V minulosti sa pripravovali viaceré projekty, ktoré mali pomáhať zladeniu pracovného a súkromného života: dávnejšie projekt materskej školy a nedávno projekt denných letných táborov. Prvý projekt sa realizoval v podobe detského kútika (ktorý fungoval štyri hodiny denne), ale nakoniec sa ho nepodarilo udržať, druhý projekt sa po prípravnej fáze zastavil z dôvodu, že sociálne projekty nemožno financovať z centrálného rozpočtu nad rámec sociálneho fondu; o letný tábor bol veľký predbežný záujem. Existuje zámer projekt materskej školy vo funkčnom období Predsedníctva SAV 2021-2025 oživiť s odlišnou koncepciou.

Medzi návrhmi tém, ktoré minulé komisia mala riešiť, sa vyskytla potreba zaviesť opatrenia, ktoré by pomohli predchádzať kultúrnym nedorozumeniam medzi hosťovským prostredím a hosťujúcimi zahraničnými doktorandmi a doktorandkami. Veľkú časť tejto agendy prevzala do svojej kompetencie členka P SAV pre doktorandské štúdium. V minulom funkčnom období ňou bola Ľ. Lacinová a v tejto funkcii pokračuje.

Predseda prezentoval svoju predstavu o komisii ako skupine motivovaných členov a členiek, ktorí/é budú nastroľovať agendu a budú na jej realizácii aktívne zaangažovaní/é. Príkladom je odporúčenie L. Berdisovej využiť ponuku Inštitútu pre výskum práce a rodiny na školiace semináre o sexuálnom obťažovaní na pracovisku. Prvé školenie sa malo uskutočniť 7. októbra pre členov a členky tejto komisie a členov a členky Etickej komisie SAV. Pre chorobu prednášajúcej sa v tomto termíne anulovalo a presunulo sa na 10. novembra.

Predseda otvoril diskusiu, v ktorej sa mali stanoviť témy, ktorým by sa mohla nová komisia venovať. Témy sa zozbierajú a určia sa, ktoré z nich budú nosné pre aktivitu komisie. K tejto predstave budovať agendu „zdola“ či „spontánne“ pribudli v poslednej dobe povinnosti, prekrývajúce sa s kompetenciou komisie, ktoré SAV musí splniť v stanovených termínoch a sú určené „zhora“. Komisia je konkrétne postavená pred fakt, že do konca roka musí mať Slovenská akadémia vied vypracovaný Plán rodovej rovnosti (*Gender Equality Plan*), čo je podmienkou pre predkladanie projektov v schéme Horizont Európa a podskupinu projektov ERC. Plán bude obsahom 3. bodu programu.

Navrhované aktivity:

Jana Cviková vyjadrila názor, že by si členky a členovia mali ujasniť, čo by mali touto diskusiou dosiahnuť a diskusia by mala štruktúrovaná vzhľadom na tento očakávaný výsledok. L. Berdisová vidí možnosť zozbierať námety a určiť tematické priority. Podobne vstúpil do diskusie Štefan Faix, že si treba určiť tematické problémy a určiť im adresáta, koho sa týkajú a kto ich môže aplikovať. J. Cviková uviedla, že môže byť prospešné stanoviť si minimum, ktoré komisia bude realizovať. Predseda komisie spomenul, že jedným z hľadísk by mala byť realizovateľnosť navrhovaných opatrení, ale že tým nijako nechce dopredu oklieštiť diskusiu. V diskusii zaznelo, že je dôležité, aby sme pri navrhovaní agendy vedeli, aké sú právomoci komisie. Predseda uviedol, že právomoci komisie sú stanovené štatútom, ale vzhľadom na všeobecné formulácie, ktoré sú v ňom obsiahnuté, má komisia pomerne voľné pole, aby ich konkretizovala. Komisia SAV pre rovnosť príležitostí má sama jasnú limitáciu kompetencií v tom, že je poradným orgánom Predsedníctva SAV, ale P SAV si návrhy komisie môže osvojiť a na ich implementáciu využiť kompetencie P SAV. Š. Faix pokračoval, že by bolo dobré využiť pri príprave niektorých dokumentov skúsenosti a poznatky riaditeľov a zapojiť preto do nej aj Radu riaditeľov. L. Berdisová videla problém, aby jeden expertný poradný orgán pracoval v závislosti od iného poradného orgánu P SAV. R. Karul konštatoval, že koncepčné materiály týkajúce sa SAV predkladá P SAV pred schválením na pripomienkovanie Rade riaditeľov.

Zuzana Magurová sa vrátila k otázke sexuálneho obťažovania a k zlyhaniu komisie pri riešení konkrétneho prípadu v minulosti. Predseda komisie doplnil, že spomínaný konkrétny prípad nebol odignorovaný a bol riešený na pôde Etickej komisie SAV. Dôležitá bude metodika, ako postupovať pri sexuálnom obťažovaní, ktorá by mala jasne určiť, ako a komu sa podnet podáva, kto má byť kontaktnou osobou, dopredu garantovať ochranu podávajúceho/podávajúcej, prípadne stanoviť sankcie, pre toho, kto sa dopustí takéhoto správania. J. Cviková navrhla, aby v tomto kontexte zohrávali úlohu predstavitelia odborovej organizácie na pracovisku (resp. zamestnanecká rada, zamestnanecký dôverník). Diskusia pokračovala tým, že alternatívne by to mohol byť riaditeľ a podľa štatútu by to mala byť aj samotná komisia. J. Cviková navrhla, aby sa vec riešila na ústave s asistenciou komisie. Ľ. Lacinová pripomenula, že spomenutá metodika by mala byť k dispozícii aj v anglickej mutácii, pretože asi štvrtina doktorandov aktuálne prichádza na SAV zo zahraničia, navyše konkrétny prípad sexuálneho obťažovania sa vyskytol už aj medzi týmito študentmi.

Lucia Molnár Satinská otvorila otázku vzťahu nastavenia vedeckých projektov a materskej dovolenky na konkrétnej situácii, keď zamestnankyňa/zamestnanec na materskej/rodičovskej

dovolenke nemôže čerpať finančné prostriedky na služobné cesty počas tohto obdobia. Nastavenie projektov VEGA a APVV by v maximálnej možnej miere malo ísť v línii zosúladovania pracovného a rodinného života. Š. Faix poznamenal, že mnohé prekážky sa dajú odstrániť dohodou so štatutárom, ktorý má v kompetencii istý manévrovací priestor.

J. Cviková a ďalšie členky otvorili pri školeniach o sexuálnom obťažovaní otázku prioritných adresátov a adresátok školenia. Mali by sa školiť členovia a členky komisií, predstavitelia a predstaviteľky odborových organizácií, štatutári a štatutárky (teda tí, ktorí budú pravdepodobnými kontaktnými osobami pri recipovaní podnetov). Podľa ďalšej diskusie by sa mali školiť aj doktorandi a doktorandky a všeobecne zamestnanci a zamestnankyne, aby sa problematika dostala do povedomia a prenastavili sa prípadné neuvedomované postoje tolerantné/lahostajné voči takémuto správaniu, prípadne, ako doplnil Dominik Želinský, aby pri prešetrovaní eventuálnych porušení, bolo jasné, že téma bola dopredu explicitovaná. Školenia vedúcich pracovníkov a pracovníčok ako aj zamestnancov a zamestnankyň sú navyše aj požiadavkou Horizontu Európa.

Lucia Hargašová pripomenula, že námety na prácu komisie môžeme hľadať týmto spôsobom, znútra, alebo aj získavať námety z vonka, z publikovaných materiálov podobných komisií, európskych noriem a pod. K tomu možno dodať: aj v kontakte s osobami, ktoré majú rovnakú problematiku na starosti v partnerských inštitúciách (napr. AV ČR, konkrétne kol. Jana Bludská a Luboš Náhlík).

Z. Magurová vyjadrila požiadavku, aby sa pri koncipovaní materiálov komisie používal rodovo citlivý jazyk.

Ad 3. Plán rodovej rovnosti (GEP):

Predseda uviedol, že do 1. januára 2022 musí mať Slovenská akadémia vied Plán rodovej rovnosti (PRR, resp. GEP podľa Gender Equality Plan), rovnako ako každá organizácia SAV, ktorá sa bude uchádzať o podporu zo schémy Horizont Európa. Podmienky PRR sú formálne a obsahové, vychádzajú z materiálu https://ec.europa.eu/research/mariecurieactions/sites/default/files/2021-06/wp-13-general-annexes_horizon-2021-2022_en.pdf (s. 12-13).

Formálne sú: oficiálne publikovanie dokumentu GEP, určenie zdrojov vrátane expertízy, zbieranie dát a monitorovanie a nakoniec tréningy na zvyšovanie povedomia o problematike pre zamestnancov a vedúcich pracovníkov a pracovníčky.

Odporúčané obsahové prvky sú: rovnováha medzi pracovným a súkromným životom a organizačná kultúra; rodová rovnosť v oblasti riadenia a rozhodovania; rodová rovnosť v nábore pracovníkov a pri kariérnom postupe; integrácia rodového hľadiska do obsahu výskumu a výučby a opatrenia proti rodovo podmienenému násiliu vrátane sexuálneho obťažovania.

Podľa pravidiel všeobecne platných pri vypracúvaní Plánu rodovej rovnosti má byť plán postavený na audite, na dátach získaných kvantitatívnou a kvalitatívnou analýzou situácie v organizácii.

Predseda uviedol, že predstava P SAV je taká, že nultú verziu PRR vypracuje projekt ATHENA pod vedením G. Bianchiho v spolupráci s Komisiou pre implementáciu plánu rodovej rovnosti, ktorá vznikla pri projekte. Práce budú koordinované s P SAV a s Komisiou SAV pre rovnosť príležitostí. Do úprav dokumentu sa zapojí aj komisia, pracovná skupina, ktorá sa tomu v komisii bude venovať bude vytvorená na základe záujmu a možností členov komisie. 1. verzia sa pripraví na základe nulte verzie po pripomienkovaní komisiou, P SAV a Radou riaditeľov. Na decembrovom zasadnutí P SAV bude 1. verzia PRR prerokovaná a schválená a otvorí sa tak možnosť, aby sa k nej organizácie SAV do konca roka prihlásili.

Ad 4. Rôzne

V rámci diskusie v bode rôzne vyvstala otázka možnosti zberu dát pre komisiu prostredníctvom výročných správ organizácii SAV. Predseda navrhol, že od G. Bianchiho získa otázky, ktoré boli pre vykonanie auditu v projekte ATHENA kľúčové, tie sa potom prípadne zapracujú do osnovy výročnej správy. J. Cviková navrhla, aby sa do osnovy výročnej správy vložila otázka, či výskum v organizácii berie do úvahy rodové hľadisko (resp. kategóriu rodu, tento bod Výročnej správy organizácií SAV naformuluje J. Cviková do 18. októbra).

Predseda spomenul, že v AV ČR sa problematike rodovej rovnosti vo vede venuje predovšetkým Sociologický ústav AV ČR, ktorý okrem iného pripravil prehľadnú úvodnú publikáciu, Hana Víznerová: *Genderová rovnost ve vaší výzkumné instituci: Jak na to?* (https://genderaveda.cz/wp-content/uploads/2017/10/metodika_Jak_na_gender_v_organizaci.pdf)

Predseda na záver poďakoval za príspevky a motiváciu, ktorú bolo cítiť z diskusie a zasadnutie ukončil.

Zapísala: Lucia Berdisová

Overila: Ľubica Lacinová

Schválil: Róbert Karul